

Istraživanje slobodnog vremena djece predškolske dobi na području Zagreba i Velike Gorice

Holjevac, Evelin

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:323499>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

EVELIN HOLJEVAC
DIPLOMSKI RAD

ISTRAŽIVANJE SLOBODNOG VREMENA DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI NA PODRUČJU ZAGREBA I
VELIKE GORICE

Zagreb, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

DIPLOMSKI RAD

ISTRAŽIVANJE SLOBODNOG VREMENA DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI NA PODRUČJU ZAGREBA
I VELIKE GORICE

Mentor: prof. dr. sc. Ivan Prskalo

Zagreb, srpanj 2024.

SAŽETAK

Ovo istraživanje fokusiralo se na slobodno vrijeme predškolske djece s ciljem razumijevanja utjecaja aktivnosti na njihov cjelokupni razvoj. Analizom odgovora roditelja istražena je svijest o važnosti slobodnog vremena, varijabilnost u pristupima poticanju različitih aspekata djetetovog napretka te utjecaj okoline na organizaciju tog vremena. Rezultati su potvrdili visoku svijest roditelja o važnosti slobodnog vremena i raznolikost u poticanju različitih vještina kod djece. Informiranost roditelja o vrtićkim aktivnostima je varirala, što može utjecati na podršku aktivnostima izvan vrtića. Ključnim se pokazalo da podrška roditelja u kreativnosti i informiranost o sadržajima slobodnog vremena imaju značajan utjecaj na djetetov razvoj.

Ključne riječi: slobodno vrijeme, predškolska djeca, roditeljska podrška, razvoj, aktivnosti.

ABSTRACT

This research aimed to explore the leisure time of preschool children, understanding the impact of activities on their overall development. Through an analysis of parental responses, it delved into awareness of the significance of leisure time, variability in approaches to fostering different aspects of children's progress, and the influence of the environment on structuring such time. Results affirmed the high awareness among parents regarding the importance of leisure time and the diversity in encouraging various skills in children. Parental awareness of nursery activities varied, potentially impacting support for activities beyond the nursery environment. Crucially, parental support in fostering creativity and awareness of leisure time content were identified as significantly influential in a child's development.

Keywords: *leisure time, preschool children, parental support, development, activities.*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KONCEPT SLOBODNOG VREMENA	2
2.1. Definicija i konceptualizacija	2
2.2. Teorijski okviri slobodnog vremena kod predškolske djece	3
2.3. Razvojni aspekti slobodnog vremena	5
3. ZNAČAJ SLOBODNOG VREMENA ZA PREDŠKOLSKU DJECU	6
3.1. Kognitivni razvoj i slobodno vrijeme	6
3.2. Socijalizacija i slobodno vrijeme	8
3.3. Tjelesni razvoj i aktivnosti u slobodno vrijeme	9
4. UTJECAJ OKOLINE NA SLOBODNO VRIJEME DJECE	13
4.1. Uloga obitelji u organizaciji slobodnog vremena	13
4.2. Vrtići i institucionalni utjecaj na slobodno vrijeme	15
4.3. Utjecaj društvenih i kulturnih faktora	17
4.4. Utjecaj tehnologije na slobodno vrijeme djece	18
5. ISTRAŽIVAČKI DIO	20
5.1. Metodologija istraživanja	20
5.2. Analiza rezultata	21
5.3. Implikacije i preporuke	37
6. ZAKLJUČAK	39
POPIS LITERATURE	41
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	44

1. UVOD

U istraživanju slobodnog vremena djece predškolske dobi na području Zagreba i Velike Gorice fokus će biti usmjeren na razumijevanje, analizu i interpretaciju aktivnosti i okolnosti koje oblikuju slobodno vrijeme predškolske djece. Ovaj rad ima za cilj istražiti različite aspekte slobodnog vremena kako bi se bolje razumjelo njegovo značenje za razvoj predškolske djece u navedenim područjima.

U početnom dijelu koncept slobodnog vremena će biti detaljno razmatran s naglaskom na definiciju, konceptualizaciju i teorijske okvire koji su relevantni za predškolsku dob. Razvojni aspekti slobodnog vremena bit će istaknuti kako bi se istaknulo kako ovo razdoblje utječe na cjelokupni razvoj djeteta.

Zatim će se istražiti značaj slobodnog vremena za predškolsku djecu s fokusom na kognitivni, socijalni i tjelesni razvoj. Ovo poglavlje će analizirati kako slobodno vrijeme može poticati različite aspekte razvoja djeteta i kako ti elementi oblikuju buduće sposobnosti i interakcije.

Dalje, istraživanje će se proširiti na utjecaj okoline na slobodno vrijeme djece, uključujući ulogu obitelji, vrtića te društvenih, kulturnih i tehnoloških faktora. Cilj je istražiti kako ovi kontekstualni elementi oblikuju i usmjeravaju slobodno vrijeme predškolske djece, pružajući dublji uvid u važnost njihove uloge u oblikovanju iskustava djece.

Ključni dio istraživanja bit će posvećen metodologiji istraživanja, analizi rezultata te izvlačenju implikacija i preporuka. Kroz odgovarajuće istraživačke metode, analizu podataka i interpretaciju rezultata, rad će pružiti relevantne uvide i preporuke koje bi mogle biti korisne za roditelje, odgojitelje i druge dionike u podršci i unapređenju slobodnog vremena predškolske djece u navedenim područjima.

2. KONCEPT SLOBODNOG VREMENA

U okviru proučavanja djetinjstva koncept slobodnog vremena ima ključnu ulogu u formiranju iskustava i razvoju djece. Ovaj segment teorijskog dijela rada duboko analizira različite aspekte slobodnog vremena, počevši od definicije i konceptualizacije samog pojma. U skladu s time istražuje se širok spektar teorijskih okvira koji oblikuju slobodno vrijeme predškolske djece, pružajući detaljan uvid u perspektive i teorijske osnove koje leže u osnovi ovog koncepta. Nadalje, naglasak se stavlja na razvojne aspekte slobodnog vremena, istražujući kako ovo vrijeme igra ključnu ulogu u razvoju djeteta kroz različite faze djetinjstva. Ovaj pregled temelji se na relevantnoj literaturi, teorijskim radovima i istraživanjima kako bi se dublje razumjela važnost slobodnog vremena u kontekstu predškolske dobi i njegov utjecaj na razvoj djeteta.

2.1. Definicija i konceptualizacija

Ako promatramo slobodno vrijeme u suvremenom društvu, shvaćamo ga kao razdoblje u kojem ljudi odabiru aktivnosti prema vlastitim željama. Ipak, težnja za odmorom i osobnom realizacijom u slobodnom vremenu često je bila teško dostižna zbog dominacije radnog vremena nad slobodnim. Koncept slobodnog vremena pridružuje se civilizaciji - od nastanka plemenskih zajednica do današnjice, primjećujemo važnost i prisutnost slobodnog vremena u životu ljudi. Kroz svoj razvoj, slobodno vrijeme prošlo je kroz nekoliko faza prema Vukiću (2013):

1. dominaciju slobodnog vremena bez koncepta rada kao u primitivnim kulturama
2. nejasnu granicu između radnog i slobodnog vremena
3. prevlast rada nad slobodnim vremenom; i naposljetku, skraćivanje radnog vremena uz kontinuirano povećanje slobodnog vremena.

Iako se pojam slobodnog vremena detaljno objašnjava u mnogim enciklopedijama, monografijama, istraživanjima i udžbenicima, postoji gotovo nerazumljiva razlika i suprotstavljenost među autorima kada je riječ o definiranju ovog pojma. Različita polazišta u analizi sigurno su razlog za teškoće u postizanju jedinstvene definicije slobodnog vremena (Vukić, 2013). Iako se definicije razlikuju, slažu se u tome da se pod slobodnim vremenom podrazumijeva "ono vrijeme koje nam preostaje nakon svih obveza, da postoje različite mogućnosti njegova provođenja i različite

mogućnosti utjecaja na način njegova provođenja” (Rattinger, 2018, str. 44). U ovom vremenu postoje brojne mogućnosti i različiti načini provođenja koje možemo odabrati slobodnom voljom. Ove aktivnosti nisu obavezne i isključuju vrijeme provedeno na poslu, u školi ili u obavljanju kućanskih poslova.

Slobodno vrijeme stvara okruženje koje podržava naše individualno iskustvo autonomije, kompetentnosti i povezanosti. Autonomija se očituje u tome da sami biramo aktivnosti koje odražavaju naše želje i interese, dok se kompetentnost odražava u našoj sposobnosti da se uspješno bavimo tim aktivnostima. Povezanost se manifestira u našim odnosima s društvom tijekom toga slobodnog vremena. Kada stvaramo uvjete koji podržavaju ove pozitivne aspekte slobodnog vremena, ispunjavamo psihološke potrebe pojedinca i potičemo visoku motivaciju za aktivnost, unaprjeđujemo učinkovitost, kreativnost te opću dobrobit (Rattinger, 2018).

Iznimno je važno stvoriti vezu s radom kako bi se moglo odlučiti na koji način je rad povezan sa slobodnim vremenom, kako bi se slobodno vrijeme povezal u društveni kontekst. Sažimajući definiciju slobodnog vremena, istina je da do danas koncept slobodnog vremena nije nedvosmisleno definiran. Jasno je da slobodno vrijeme ujedinjuje vremenske i emocionalne elemente djelovanja te se različito oblikuje u svakom društvu, u kojem se mogu birati segmenti slobodnog vremena i subjektivne dobrovoljne aktivnosti, a slobodno vrijeme ne postoji paralelno i neovisno o društvenoj stvarnosti, već je važan sastavni dio modernog društva. Stoga, slobodno vrijeme kao sastavni element društva stalno određuje društveni život i uzorak ljudskog razmišljanja i percepcije, ističu Zarotis i Tokarski (2020).

2.2. Teorijski okviri slobodnog vremena kod predškolske djece

Djetinjstvo je važno razdoblje u životu tijekom kojeg ljudi stječu određene navike i oblikuju svoje ukuse, interese i strasti. To je vrijeme kada bi trebali razvijati sposobnost pravilnog korištenja slobodnog vremena te posvećivati pažnju svom zdravlju, kondiciji i obiteljskim vezama. U svim tim pogledima, slobodno vrijeme postaje integralni dio života pojedinaca – pogotovo djece, koja su kao učenici sami u stanju razvoja (Karbowiczek i Ordon, 2015).

Vrste rekreacije i aktivnosti slobodnog vremena koje su prema Dunstu, Hamby i Snyder (2009) opisane kao prikladne za dojenčad, malu djecu i predškolce uključuju, ali nisu ograničene na aktivnosti u vodi, vanjske aktivnosti, vrtlarenja, umjetničke i

glazbene aktivnosti, posjete farmama, muzejima i zoološkim vrtovima, trčanje i skakanje, aktivnosti u prirodi, dječji festivali i sajmovi, šetnje po susjedstvu i zajednici i mnoge druge vrste aktivnosti.

Učinci slobodnog vremena na razvoj djeteta mogu biti pozitivni kada su dobro strukturirani i pedagoški usmjereni. Međutim, isto tako upozorava da neorganizirano slobodno vrijeme može imati negativan utjecaj na dijete te se može reflektirati na njihov razvoj. Slobodno vrijeme može imati konstruktivan ili destruktivan učinak; konstruktivno potiče rast i razvoj, dok destruktivno može dovesti do dosade i nepoželjnog ponašanja. Današnje odgojne strategije prepoznaju slobodno vrijeme kao ključni faktor u odgoju djece i mladih, te se stoga nude raznoliki sadržaji i aktivnosti koje se planiraju s ciljem poticanja razvoja unutar tog vremena. Slobodno vrijeme djece treba biti ispunjeno kvalitetnim aktivnostima koje podržavaju sve aspekte njihovog razvoja - od zdravlja, moralnosti, intelektualnog i emocionalnog, do estetskog i duhovnog područja (Bistrić, 2020).

Igra se smatra važnom za razvoj djeteta. Povezana je s kreativnošću, rješavanjem problema, emocionalnom stabilnošću, društvenim prosuđivanjem, učinkovitom interakcijom s vršnjacima te razvojem jezika. Mala djeca su sklonija pronalasku smisla života u slobodnom vremenu nego i u radu. Uključenost odraslih mijenja prirodu igre, s intrinzične motivacije prema ekstrinzičnoj. Usmjeravanje od strane odraslih, koje usmjerava dijete prema načinima igre koje dijete nije tražilo, može narušiti razvoj djeteta (Meeks i Mauldin, 1990).

Pažljivo odabrani i visokokvalitetni sadržaji imaju pozitivan utjecaj na sveukupni razvoj djeteta, omogućujući mu razvoj samostalnosti, socijalnih vještina te stjecanje novih znanja i sposobnosti. Preporučuje se roditeljima i ostalim važnim odraslima u djetetovom životu da usmjeravaju dijete prema kvalitetnom provođenju slobodnog vremena. Dijete bi trebalo samostalno birati aktivnosti i sadržaje u svoje slobodno vrijeme, prema vlastitom interesu. Budući da je igra prirodna aktivnost čovjeka koja postoji oduvijek te je ključna za razvoj djeteta, aktivnosti koje dijete odabire trebaju biti shvaćene kao igra i zabava, a ne kao nametnute obveze. Takve aktivnosti, koje su motivirane samim djetetom i birane spontano, predstavljaju nagradu samu po sebi. Zajedničke aktivnosti slobodnog vremena roditelja i djece doprinose jačanju povezanosti unutar obitelji, uključujući vrijeme provedeno za stolom, rekreaciju,

aktivnosti na otvorenom te kućanske poslove. Kvalitetno provedeno slobodno vrijeme s roditeljima i njihova uključenost u djetetovu igru iznimno su bitni za emocionalni, socijalni i intelektualni razvoj djeteta. Ove aktivnosti također potiču bolju međusobnu komunikaciju, jačaju obiteljske veze te pomažu u prevenciji kasnijih problema u ponašanju (Bistrić, 2020).

2.3. Razvojni aspekti slobodnog vremena

Karbowniczek i Ordon (2015) ističu sljedeće aspekte slobodnog vremena: socio-ekonomski, psihološki, higijenski, zdravstveni te obrazovni/pedagoški. U ovom radu je fokus na pedagoškom aspektu. S tog gledišta slobodno vrijeme pruža djetetu priliku da pokaže aktivnost, kreativnost i vještinu upravljanja dijelom dana koji je slobodan od obveza. Prilikom organizacije slobodnog vremena djeteta, potrebno je paziti da ima osiguranu slobodu, ne namećući ništa. Treba dopustiti djetetu da pokaže svoju samostalnost i inicijativu u planiranju vlastitog slobodnog vremena. U tom dijelu dana dijete sudjeluje u aktivnostima u koje se potpuno uključuje, stvarajući idealne uvjete za svoj razvoj. Značajna prednost slobodnog vremena, s obrazovnog stajališta, jest mogućnost da djeca sama odlučuju o obliku i sadržaju aktivnosti koje bi trebale zadovoljiti njihove potrebe i interese.

Samostalnost malog djeteta je, i nužno mora ostati, prilično ograničena, ali s godinama im se može pružiti veća sloboda. Dijete ima ograničenu količinu slobodnog vremena, ali ga može iskoristiti na različite načine: na primjer, igrajući se kod kuće ili vani, šetajući, odlazeći u kino. Oblici slobodnog vremena koje dijete odabire omogućuju im da nauče pravilno upravljanje slobodnim vremenom i pokazuju kako osigurati pravilan odmor za svoje tijelo. Kroz iskustvo zabave i radosti, slobodno vrijeme potiče dijete da otkrije nove oblike i pristupe u vezi s aktivnostima slobodnog vremena – aktivnosti koje su tu samo za njih da ih koriste onako kako žele (Karbowniczek i Ordon, 2015).

3. ZNAČAJ SLOBODNOG VREMENA ZA PREDŠKOLSKU DJECU

U kontekstu odgoja i razvoja predškolske djece, slobodno vrijeme zauzima ključno mjesto u oblikovanju različitih aspekata njihovog napretka. Ovo poglavlje u radu odnosi se na značaj slobodnog vremena za predškolsku djecu kroz različite prizme, počevši s analizom kognitivnog razvoja. Nadalje, fokus se proširuje na važnost slobodnog vremena u procesu socijalizacije djece, istražujući kako aktivnosti u slobodno vrijeme utječu na razvoj socijalnih vještina i interakciju s okolinom. Također, razmatra se povezanost tjelesnog razvoja i aktivnosti u slobodno vrijeme, istražujući kako fizičke aktivnosti u slobodno vrijeme doprinose razvoju motoričkih vještina i općeg zdravlja predškolske djece.

3.1. Kognitivni razvoj i slobodno vrijeme

Kada se razmatra kognitivni razvoj vrlo male djece, korisnije je fokusirati se na stupanj senzomotoričkog razvoja umjesto na inteligenciju. Razdoblje senzomotoričkog razvoja proteže se do kraja druge godine života. Jedan od načina procjene stupnja kognitivnog razvoja u prve dvije godine života je korištenje Bayleyjeve skale dječjeg razvoja. Ta skala uključuje motoričku komponentu koja ispituje tjelesnu kontrolu, koordinaciju mišića i sposobnost rukovanja predmetima te mentalnu komponentu koja ocjenjuje senzorno-perceptivne sposobnosti, vokalizaciju i pamćenje. Tablica 1. pruža primjere zadataka iz Bayleyjeve skale dječjeg razvoja kako bi se lakše razumjeli tipovi aktivnosti koje se traže od djeteta kako bi se utvrdila razina senzomotoričkog razvoja (Pernar, 2008).

Tablica 1. Bayley skala dječjeg razvoja (primjeri čestica)

Dob u mjesecima	Sposobnost koja se mjeri	Postupak	Bodovi
1	Navikavanje na zvečku	Zvečka se trese u pravilnim razmacima iznad glave djeteta	Ako dijete najprije obraća pažnju, koja zatim opada
6	Smije se na sliku na zrcalu	Stavi se zrcalo pred dijete	Ako se dijete smije svojoj slici u zrcalu
12	Gura autić	Pred dijete se stavi autić i kaže mu se: "Gurni auto!"	Ako dijete namjerno gura auto po podlozi
17-19	Prikladno izgovara dvije riječi	Bilježenje dječjih spontanijh izjava	Ako dijete pravilno upotrijebi sklop od dvije riječi
23-25	Pokaže 5 slika	Pokažu se slike 10 poznatih predmeta (npr. pas, knjiga, kuća) i kaže se: "Pokaži!"	Ako dijete točno pokaže ili imenuje barem 5 slika

Izvor: Pernar, M. (2008). Razvoj percepcije, motorike i kognicije u prvoj i drugoj godini života.

Psihološki razvoj čovjeka. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, str. 61.

Kognitivni procesi koji se javljaju tijekom igre paralelni su s onima u procesu učenja. Istraživanja pokazuju da igra ima važnu ulogu u podržavanju učenja. U ranom djetinjstvu igra tijekom slobodnog vremena ima značajan utjecaj na razvoj jezičnih sposobnosti, olakšavajući proces učenja jezika od trinaestog do dvadeset četvrtog mjeseca života. U početnoj fazi riječi služe kao orijentacija u prostoru, omogućujući razdvajanje određenih predmeta iz šireg konteksta. Na primjer, kad se djetetu kaže "sat", ono pretražuje prostoriju kako bi pronašlo predmet koji je nazvan "sat". U ovom ranom stadiju, dijete počinje razlikovati između značenja riječi i onoga što vidi - shvaća da značenje može biti odvojeno od samog objekta. Stoga, komad drveta može postati predstava lutke (Klarin, 2017).

Igra tijekom slobodnog vremena omogućuje djetetu da prelazi iz faze povezivanja značenja riječi s objektima u razvoj simboličkog predstavljanja. Kroz igru dijete uči dati smisao stvarima i razvija sposobnost simboličkog izražavanja. Dijete stvara strukturalno značenje u kojem je semantički aspekt (značenje riječi) vodeći, što utječe na djetetovo ponašanje. Igra ima ulogu prijelaza iz situacijskih ograničenja, gdje je fokus na konkretnoj situaciji, prema neovisnosti o stvarnoj situaciji. Kroz igru stvari dobivaju novi smisao, a riječi postaju simboli za stvarne objekte. Kada dijete krene u školu, igra se transformira u interne procese, postajući unutarnji govor,

logičko pamćenje i apstraktno razmišljanje. Dijete počinje manipulirati pojmovima bez nužne prisutnosti stvarnog objekta (Klarin, 2017).

3.2. Socijalizacija i slobodno vrijeme

Pojam socijalizacije ima svoje korijene u proučavanju razvoja osobnosti od strane znanstvenika poput Rousseaua, Spencera, Comtea i Dürkheima. Međutim, termin “socijalizacija” u suvremenom smislu počeo se koristiti tek od kasnih tridesetih i početka četrdesetih godina prošlog stoljeća. Park i Dollard su neovisno jedan o drugome koristili ovaj termin 1939. u člancima objavljenim u “American Journal of Sociology”. Godinu dana kasnije, Ogburn i Nimkoff su u svojoj knjizi o sociologiji opisali socijalizaciju kao proces kroz koji pojedinac, rastući i razvijajući se, usvaja društvene vrijednosti i norme (First-Dilić, 1974).

Prije toga termin “odgoj” se koristio na sličan način kao novi termin “socijalizacija”, jer oba opisuju utjecaj društva na pojedinca. Međutim, promjena fokusa s odgoja na socijalizaciju označava suštinsku promjenu pristupa. To uključuje prelazak s normativnog stajališta na aktivno promatranje i naglašavanje društvenog utjecaja na pojedinca, što je dovelo do rasprave među suvremenim sociolozima o “prevelikom utjecaju društva na pojedinca”. Termin “socijalizacija” implicira da je društvo izvor akcije i ciljeva, dok pojedinac postaje objekt društvene inicijative. Kako bismo razumjeli je li to istina ili zabluda, potrebno je detaljnije proučiti znanstvenu tradiciju i semantičku definiciju koncepta socijalizacije (First-Dilić, 1974).

U ranom djetinjstvu raste interes za socijalne interakcije. U ovoj fazi, sukobi i otvoreno agresivno ponašanje među vršnjacima opadaju, ustupajući mjesto pozitivnijim oblicima interakcije. Primjećuje se povećanje prosocijalnog ponašanja među djecom. Ovo je očekivano s obzirom na prijelaz s paralelne igre na zajedničku igru koja zahtijeva komunikaciju i suradnju. Prijateljstva u ovoj dobi imaju važne posljedice ne samo za socijalni razvoj, već i za emocionalnu regulaciju i kontrolu. (Klarin, 2017).

Klarin (2017) istražuje stupnjeve socijalnog sudjelovanja tijekom predškolskog razvojnog razdoblja. Prva faza socijalnog sudjelovanja opisana je kao nesocijalno ponašanje, koje se očituje u nedostatku namjere za interakciju. Ova vrsta socijalnih interakcija, odnosno njihov izostanak, karakteristična je za paralelnu igru u kojoj se djeca igraju, ali ne međusobno. Sljedeća faza socijalnih interakcija obuhvaća

udruženu igru, gdje djeca koriste slične predmete, ali bez suradnje. Završna faza razvoja socijalnih interakcija uključuje suradnju koja ima ključnu ulogu u organizaciji zajedničkih aktivnosti i usklađivanju ciljeva. Kasnije su ova dva posljednja oblika socijalnih interakcija, udružena i suradnička, objedinjena pod nazivom socijalna interakcija.

Društvena interakcija, jačanje prijateljstava i ostale društvene aktivnosti mogu poboljšati mentalno zdravlje, smanjiti stres te pružiti osjećaj zajednice i podrške. Tehnike opuštanja poput dubokog disanja, meditacije ili uživanja u aktivnostima koje volimo mogu smanjiti stres, anksioznost, tugu i druge mentalne tegobe. Brojni zdravstveni problemi poput bolesti srca, oslabljenog imunološkog sustava, anksioznosti i depresije povezani su s visokim razinama stresa. Društveni kontakti, opuštanje i aktivnosti za slobodno vrijeme mogu utjecati na zdravlje kroz različite putove, uključujući količinu i kvalitetu sna te tjelesnu aktivnost. Interakcija s drugima i sudjelovanje u društvenim aktivnostima mogu imati i pozitivan i negativan utjecaj na san (Davis i sur., 2023).

Kvalitetno provedeno vrijeme s voljenima može potaknuti sreću, povezanost i blagostanje, što može rezultirati boljim snom. Stres i anksioznost mogu se smanjiti socijalnom podrškom i osjećajem pripadnosti, što može olakšati usnivanje i održavanje sna. Međutim, društvene interakcije mogu dovesti do sukoba, pritiska okoline ili previše društvenih obveza što može izazvati anksioznost i otežati opuštanje te odlazak na spavanje. Nadalje, kvaliteta sna može izravno ovisiti o opuštajućim aktivnostima (Davis i sur., 2023).

3.3. Tjelesni razvoj i aktivnosti u slobodno vrijeme

Pod aktivnostima u slobodnom vremenu podrazumijevaju se sve “aktivnosti koje pojedinac izvršava u slobodnom vremenu” (Šenderović, 2012, str. 4.). Te aktivnosti nemaju uvijek neku posebnu važnost, već služe za opuštanje i društveno povezivanje.

Sve tjelesne aktivnosti predškolske djece tijekom dana odvijaju se dok su u vrtiću ili tijekom slobodnog vremena. Važnost tjelesne aktivnosti za ljudsko zdravlje ogleda se u poboljšanju kardiovaskularnih funkcija, respiratornih funkcija, a značajno je povezana i s motoričkim sposobnostima kod djece itd. Pod tjelesnom aktivnošću obično se podrazumijeva “svaki fizički pokret generiran skeletnim mišićima koji

dovodi do potrošnja energije” (Janković i sur., 2018, str. 31.). Ovu definiciju treba shvatiti u najširem kontekstu jer se odnosi na sve svjesno izvedene pokrete i kretnje.

Istraživanje kroz igru ključno je za razvoj djetetove tjelesne snage i poboljšanje motoričkih vještina. Dinamičnost igre i raznolikost pokreta pozitivno utječu na djetetov tjelesni razvoj. Motoričke vještine, koje obuhvaćaju koordinaciju pokreta, fine i grube motoričke sposobnosti, dobivaju priliku za napredak kroz igru. Djetetu se pruža prilika da razvija širok spektar motoričkih sposobnosti poput grube i fine motorike, spretnosti, koordinacije između oka i ruke te pravilnog držanja, što povoljno utječe na njegovo tjelesno zdravlje (Klarin, 2017).

Interes djeteta za različite vrste igara ovisi o razini razvijenosti njegovih motoričkih vještina. Ako dijete ima poteškoća s koordinacijom pokreta pri manipuliranju loptom, vjerojatno će izbjegavati igre koje uključuju loptu. Dijete spontano odabire aktivnosti koje mu odgovaraju, stoga je važno dopustiti mu da prati svoj tempo razvoja. Kako bi se očuvala koncentracija tijekom igre, važno je ograničiti prevelike upute ili intervencije (Klarin, 2017).

Potrebno je strpljenje kako bi se podržao razvoj djeteta tijekom igre, posebno kada istražuje ili eksperimentira. Pružanje gotovih rješenja bez razumijevanja može ograničiti djetetovu sposobnost primjene znanja u novim situacijama. Samostalna igra ključna je za izgradnju samopouzdanja, jačanje koncentracije, osjećaja identiteta te poticanje kreativnosti i snalažljivosti. Razvoj motoričkih vještina temelji se na osnovnim obrascima koji se razvijaju u prve tri godine života. Vještine postaju složenije s vremenom, prilagođavajući se zahtjevima okoline. Tijekom ovog razdoblja intenzivno se razvijaju koštano-mišićni i živčani sustavi. Dijete stječe osnovne vještine poput hodanja, trčanja, skakanja, penjanja i bacanja. Ova kretanja potiču rad dišnih organa i potiču razvoj središnjeg živčanog sustava (Klarin, 2017).

U ranom djetinjstvu, prema Klarin (2017) postoje dva osnovna smjera motoričkog razvoja:

1. razvoj grube motorike i
2. razvoj fine motorike.

Razvoj grube motorike omogućuje postizanje ravnoteže kroz prilagodbu gornjeg dijela tijela i pomak težišta prema trupu. Ovaj razvojni proces potiče usklađenost i napredak motoričke spretnosti. Gruba motorika je ključna za razvoj većih skupina mišića, otvarajući djetetu šire mogućnosti u pokretima. Između dvije i tri godine, djetetov hod postaje ritmičniji, a hodanje se postupno pretvara u trčanje. Napredovanjem u hodanju dijete postaje spretnije i pokretljivije. Uskoro se može usavršiti u skakanju na obje noge ili na jednoj nozi. S vremenom postaje stabilnije i sposobno je koristiti ruke za učenje novih vještina i istraživanje (poput bacanja i hvatanja, vožnje tricikla). (Klarin, 2017)

U dobi od pet do šest godina, koordinacija gornjeg i donjeg dijela tijela postaje sve bolja, što rezultira naprednijim vještinama poput bacanja i hvatanja lopte ili vožnje tricikla. U području fine motorike također se primjećuje napredak. Dijete od dvije do tri godine može samostalno skidati jednostavnu odjeću, koristiti žlicu ili slagati konstrukcije od manjih kocaka. Brzo nakon toga, dijete počinje koristiti škare, četkice te olovku za crtanje ljudskih likova. Napredak u fine motorike vidljiv je kroz dva ključna područja: brigu o vlastitom tijelu i razvoj crteža (Klarin, 2017).

Između 3. i 6. godine, djeca ostvaruju veliki napredak u grubim motoričkim vještinama – onima koje koriste velike mišiće, poput trčanja i skakanja. Postaju fizički jača, s povećanjem snage kostiju i mišića, kao i kapaciteta pluća. Djeca ostvaruju napredak u koordinaciji kako se dijelovi mozga odgovorni za osjetilne i motoričke vještine razvijaju. Sada mogu igrati jače i uključiti se u složenije igre koje uključuju trčanje, skakanje i penjanje. Kao i druge faze fizičkog (i kognitivnog) razvoja, socijalna neravnopravnost povezana je s lošim motoričkim vještinama, možda kroz nedostatak adekvatne prehrane i manjak prilika u okolini za vježbanje motoričkih vještina. Zajednice s niskim prihodima često nemaju resurse koji podržavaju dječju igru, poput parkova, rekreacijskih prostora i sigurnih susjedstava i ulica za vanjsku igru (Kuther, 2016).

Mala djeca vježbaju korištenje svojih velikih motoričkih vještina kako bi skakala, trčala te vozila tricikle, pedale i ostale igračke za vožnju. Koordinacija složenih pokreta, poput onih potrebnih za vožnju bicikla, izazovna je za malu djecu jer zahtijeva kontrolu više udova, ravnotežu i više. Kako rastu i postaju kompetentniji u svojim motoričkim vještinama, mala djeca postaju još koordiniranija i počinju

pokazivati interes za preskakanje, balansiranje i igranje igara koje uključuju vještine koordinacije, poput bacanja i hvatanja lopte. Do 5. godine većina djece može baciti, uhvatiti i udariti loptu, penjati se uz ljestve i voziti tricikl. Neki čak mogu klizati i voziti bicikl. Motoričke sposobnosti male djece također su pod utjecajem njihovog konteksta. Primjerice, mala djeca u nekim zemljama mogu plivati u valovima koje mnogi odrasli u drugim zemljama ne bi pokušali. Napredak u grubim motoričkim vještinama pomaže djeci da se kreću i razvijaju osjećaj vladanja svojim okruženjem, ali su fine motoričke vještine te koje im omogućuju preuzimanje odgovornosti za vlastitu brigu (Kuther, 2016).

4. UTJECAJ OKOLINE NA SLOBODNO VRIJEME DJECE

U istraživanju slobodnog vremena djece, ključan aspekt leži u analizi utjecaja okoline na organizaciju i oblikovanje toga vremena. Ovo poglavlje detaljno se bavi utjecajem okoline na slobodno vrijeme djece kroz različite perspektive, počevši s analizom uloge obitelji u organizaciji slobodnog vremena. Nadalje, istražuje se utjecaj vrtića i institucija na slobodno vrijeme djece, pružajući uvid u kako organizirane aktivnosti i struktura vrtića oblikuju slobodno vrijeme. Također, razmatra se utjecaj društvenih i kulturnih faktora, istražujući kako šire društveno okruženje i kulturni kontekst utječu na vrste aktivnosti koje su dostupne djeci. Posebno se analizira utjecaj tehnologije na slobodno vrijeme djece, istražujući kako digitalna sredina oblikuje i mijenja način na koji djeca provode svoje slobodno vrijeme.

4.1. Uloga obitelji u organizaciji slobodnog vremena

Promjene koje je društvo prošlo tijekom posljednjih desetljeća utjecale su na život obitelji, njihovu strukturu, funkcioniranje, odnose te područje roditeljskog odgoja. U osnovi, procesi društvenih promjena utječu na život obitelji, a time i na način na koji roditelji odgajaju svoju djecu, što smatraju važnim u odgoju te koliku važnost pridaju organiziranju ili provođenju slobodnog vremena zajedno. Roditelji i njihova djeca nalaze se u novoj stvarnosti koja uvelike određuje roditeljsku ulogu i način odgoja djeteta (Mendelová i Gužiková, 2023).

Napredak tehnologije mijenja način kako djeca i odrasli koriste slobodno vrijeme. Za djecu, slobodno vrijeme često ovisi o njihovom neposrednom okruženju - obitelji, školi i drugim organizacijama. Zato je ključno da obitelji planiraju i organiziraju aktivnosti koje potiču djecu da pronađu ugodne i korisne načine za provođenje slobodnog vremena te ih potiču na brigu o vlastitom zdravlju (Strazdienė, 2017). Meeks i Mauldin (1990) ističu da djeca s razvedenim roditeljima budu manje društveno i kognitivno zrelija te provode više vremena promatrajući ili se igrajući s neaktivnim igračkama.

Današnji roditelji suočavaju se s mnogo većim preprekama u funkcioniranju obitelji nego u prošlosti. Nova društvena situacija donijela je mnoge prijetnje, uključujući neoliberalizam - apsolutnu slobodu i neovisnost. Individua je prije svega slobodna osoba; bitne su vlastite potrebe, ambicije i planovi, na štetu relacijske sfere u

obiteljskom životu. Još jedna značajka suvremenog roditeljstva je infantilizacija ponašanja, koja se sastoji od širenja ponašanja kod odraslih koje je do sada bilo karakteristično za djecu. Infantilizacija uključuje nestalnost, impulzivnost, emocionalnu nestabilnost i kršenje općeprihvaćenih normi. Jedna od temeljnih promjena u suvremenom roditeljstvu je potrošački način života, koji odražava prekomjernu materijalnu potrošnju koja je postala primarni cilj života. Vrijednosti koje su nekada smatrane površnim i beskorisnim danas su prepoznate i preferirane u današnjem društvu. Suditi sebi i drugima kroz materijalnu prizmu postao je pokazatelj ljudske vrijednosti. Uspjeh i novac postali su kriteriji za prosuđivanje suvremenih ljudi. Kao rezultat potrage za uspjehom, obiteljski život se povlači u drugi plan, a relacijske veze unutar obitelji slabe (Mendelová i Gužíková, 2023).

Obitelj igra važnu ulogu u obrazovanju, a odgojitelji često istražuju različite načine i stupnjeve utjecaja obitelji kako bi ojačali i podržali njihove uloge te im pomogli prevladati poteškoće. Utjecaj obitelji posebno je važan kad je riječ o organiziranju slobodnih aktivnosti. Prvi i izravni utjecaj na slobodno vrijeme djece događa se kroz planiranje obiteljskog slobodnog vremena. To je vrijeme koje svi članovi obitelji provode zajedno u aktivnostima koje su odabrali zajedno te im pomažu razvijati međusobne veze, poboljšavati komunikaciju i jačati povezanost. Obiteljsko slobodno vrijeme uzima dio vremena djece, ali kad je dobro organizirano, pomaže djeci da uživaju u vremenu provedenom s obitelji. Očekivano, obitelji s mlađom djecom često imaju više obiteljskog slobodnog vremena, ali to vrijeme također ima edukativnu svrhu. Pruža pozitivan model provedbe vremena te potiče djecu da odaberu slične aktivnosti za svoje slobodno vrijeme (Petrović i Dimitrijević, 2020).

Drugi način kako obitelj utječe je kroz aktivno uključivanje roditelja u odabir aktivnosti, a to može varirati u stupnju i načinu. Razina sudjelovanja često ovisi o dinamici obitelji, odgojnom stilu dominantnog roditelja, uključenosti očeva u slobodne aktivnosti i slično. Često korištene metode uključuju razgovor, poticanje, motivaciju, objašnjavanje i tumačenje, smatraju se iznimno bitnima u utjecaju. Konačno, obitelji imaju nadzornu ulogu te su ključne u smanjenju potencijalno negativnih utjecaja koje neke slobodne aktivnosti mogu imati (Petrović i Dimitrijević, 2020).

Utjecaj obitelji slabi s rastom djece i obično ga zamjenjuje utjecaj njihovih vršnjaka. Ipak, tijekom adolescencije, obitelj i dalje može imati važnu ulogu u organiziranju slobodnog vremena mladih. Utjecaj obitelji ovisi o mnogo čimbenika - poput dinamike obitelji, životnih navika, vrijednosti te faze životnog ciklusa u kojoj se obitelj nalazi. Na dječju kulturu slobodnog vremena utječe i koliko vremena roditelji provode s njima, što je izravno povezano s radnim obvezama roditelja. Istraživanja su pokazala i nedosljednost u percepciji aktivnosti koje djeca obavljaju u slobodno vrijeme između roditelja i djece, ukazujući na to da roditelji možda nisu svjesni kako njihova djeca zaista provode svoje slobodno vrijeme. Najnovija istraživanja također ukazuju na razlike između roditelja i djece u znanju o drogama i njihovoj upotrebi (Petrović i Dimitrijević, 2020).

Roditeljstvo podrazumijeva poticanje djetetovih interesa i ideja, te podsjećanje na sve ono što je željelo raditi, a možda nije moglo zbog škole. Važno je potaknuti dječju kreativnost koja često biva sputana pod teretom školskih obveza i manjkom slobodnog vremena. Djeca se često povlače u pasivne aktivnosti kao što su beskrajne sesije igranja videoigara ili gledanja televizije. Roditeljska uloga nije samo pružati gotova rješenja ili nametati ideje kako bi se lakše nosili s problemima, već pružiti djetetu raznolike mogućnosti. Zajedno se razmišlja o aktivnostima, roditelji nude svoje znanje i vještine, ali dijete samo odlučuje što ga privlači i što želi istraživati. Ovaj pristup omogućuje djetetu da samostalno odabire iz mnoštva prijedloga ono što mu najbolje odgovara. Tako uči donositi kreativne, aktivne i odgovorne odluke koje oblikuju vlastiti svijet. Roditelji stvaraju okruženje u kojem djeca postaju svjesna sebe, razvijaju samopouzdanje te uče prepoznati vlastite potrebe, želje i interese. S vremenom će dijete postati sposobno izraziti svoje želje i pronaći načine za njihovo ostvarenje, a roditelji neće umjesto njih razmišljati ili nuditi gotova rješenja. To rezultira zadovoljnim i samostalnim djetetom koje se osjeća sigurno, manje ovisno o roditeljima (Šenderović, 2012).

4.2. Vrtići i institucionalni utjecaj na slobodno vrijeme

Prilikom početka djetetova vrtićkog puta, često se javljaju manji izazovi u ponašanju zbog prilagodbe na novu okolinu. Prvi dani u jaslicama ili vrtiću predstavljaju posebnu vrstu izazova za svako dijete. To je vrlo osjetljivo razdoblje u životu djeteta, stoga je ključno da pristup prema djetetu bude ispunjen nježnošću, toplinom,

strpljenjem i razumijevanjem. Ovo se odnosi na odgojitelje u vrtiću, ali i na roditelje koji se suočavaju s tim novim početkom za svoje dijete. Dobro pripremljen pristup, kako djeteta, tako i roditelja i vrtića, može značajno pomoći djetetu u lakšem savladavanju tog razdoblja prilagodbe (Rončević, 2006).

Slobodna igra prisutna je i u predškolskom i u osnovnoškolskom obrazovanju. U predškolskim programima više vremena je posvećeno slobodnoj igri, a igre koje se pokreću nisu temeljene na bogatom materijalu, već su usmjerene na timsku igru, suradnju, druženje i igre uloga (Catalano, 2018).

Prema Iveković (2020), organizirane tjelesne aktivnosti obično zahtijevaju vođenje i nadzor odrasle osobe te su često modificirane verzije organiziranih sportskih aktivnosti ili aktivnosti koje poduzimaju starija djeca ili odrasli. Programi tjelovježbe za predškolsku djecu u sportskim klubovima trebaju biti prilagođeni dobi i razvoju, omogućujući djetetu iskustvo različitih sportova i obogaćenih okruženja, no ponekad su specifični programi dominantni te se potiče rani proces specijalizacije. Institucionalizirana igra (npr. sudjelovanje u određenom sportskom klubu) obilježena je organizacijom, natjecanjem i rutinama u kojima odrasli obično postavljaju pravila i preuzimaju odgovornost za donošenje odluka. Institucionalizirana igra stoga je hijerarhijska i ozbiljna, umjesto spontana i bezbrižna, te kao takva oduzima djeci priliku za razvoj samostalnosti, suradnje, rješavanja problema i interpersonalnih vještina koje pruža spontana neovisna igra. Treba napomenuti da slobodna igra u postavkama ranog djetinjstva i kućnom okruženju može biti zabavna za djecu, ali ne potiče razvoj motoričkih vještina i namjerno učenje motoričkih vještina.

Predškolska djeca manje su uključena u organizirane tjelesne aktivnosti nego u slobodnu igru. Osnovne motoričke vještine trebaju se učiti, vježbati i jačati putem intervencija motoričkih vještina koje su razvojno i instruktivski prikladne za predškolsku djecu. Predškolska djeca koja nisu uključena u raznoliki program tjelovježbe neće prirodno usvojiti adekvatan nivo motoričkih vještina te su izložena riziku buduće tjelesne neaktivnosti i moguće nesposobnosti korištenja zdravstvenih i tjelesnih beneficija vježbanja. Danas je središte svih vanjskih igara obično oko kuće (pod nadzorom odraslih), što ograničava slobodnu vanjsku igru djece. Stoga se odrasli trude nadoknaditi smanjenje neovisne mobilnosti kod djece (i neovisne

aktivnosti također) zamjenjujući je kontroliranim institucionalnim aktivnostima (Iveković, 2020).

4.3. Utjecaj društvenih i kulturnih faktora

Karakter kulturalnog okruženja u kojem se osoba rađa i u kojem živi razlikuje se od prirodnog okruženja. Kulturno okruženje je umjetno stvoreno i određuje ljudsku psihu na određeni način. Društveni aspekti posebno su istaknuti u razvoju djeteta, u kojem je primarni utjecaj kulture posredovan preko obitelji. Obitelj uči dijete razumijevati svijet ljudskih simbola, običaja i vrijednosti te ga uvodi u život u određenom društvu i kulturnom okruženju. Taj proces učenja načina društvenog života naziva se socijalizacija. Socijalizacija se odvija kroz društveno učenje koje se događa u društvenim situacijama u kojima je poželjno, odnosno društveno prihvatljivo ponašanje. Mentalna osnova koja odražava društveno iskustvo djeteta naziva se bazalna osobnost, čvrsto povezana s emocijama vezanim uz odnos roditelja s djetetom i strategiju obiteljskog odgoja (Žumárová, 2014).

Kod predškolske djece emocije imaju ključan utjecaj na formiranje osobnosti te se pojavljuju trajne osobine osobnosti. Zato je ovo razdoblje povezano s rizikom da nedovoljna emocionalna osnova može rezultirati nepopravljivim oštećenjem osobnosti. Emocionalna deprivacija u tom kritičnom razvojnom razdoblju dovodi do stvaranja agresivne, emocionalno nestabilne i nesigurne osobnosti. Važno je uzeti u obzir ne samo utjecaj kulture, već i važne utjecaje supkultura - kulturnih obrazaca različitih manjih grupa poput vjerskih ili političkih organizacija, sekta ili feminističkih i drugih pokreta. Ove grupe mogu značajno utjecati na određene pojedince, što može dovesti čak i do fanatizma ili razaranja osobnosti (Žumárová, 2014).

Kada dijete aktivno međudjeluje sa svijetom oko sebe, njegovo znanje će se prirodno izgrađivati. Mala djeca ne samo da pasivno primaju informacije kroz proces učenja, već i grade znanje kroz interakciju s okolinom. Stoga su kognitivni i društveni elementi isprepleteni u interakciji s okolinom. Igra može pružiti djeci takve prilike kroz proces restrukturiranja, otkrića, obogaćivanja iskustava i znanja te otkrivanja novih pojmova. Povoljno je da se djeci pruži prilika za slobodnu igru, primjerice, dopustiti im da sami odaberu što će igrati, poput izgradnje dvoraca od pijeska. U toj konkretnoj situaciji djeca će često glumiti različite likove poput kraljeva, kraljica,

vitezova i slično. Iz toga će se razvijati djetetov društveni razvoj na neizravan način, a djeca će morati pokušati komunicirati s vršnjacima. Od nedovoljno jasnog izražavanja razvijat će govor kako bi postao jasniji i usvojiti nove riječi. To pokazuje da je igra u slobodnom vremenu ključna za društveni razvoj djece u učenju (Rauf i Bakar, 2019).

4.4. Utjecaj tehnologije na slobodno vrijeme djece

Predškolci prolaze kroz razvojnu fazu koja je iznimno važna za njihov budući život. Želja za istraživanjem svijeta oko sebe najznačajnija je stvar u ovoj fazi, stoga je uloga skrbnika vrlo važna kako bi potaknuo razvoj stvarajući dvosmjerne interakcije. Budući da proces interakcije također uključuje način na koji skrbnici prenose svojoj djeci osjećaje, vrijednosti, interese, ponašanja i vjerovanja. Međutim, problemi koji se često javljaju u ovoj tehnološkoj eri često dovode do toga da se skrbnici često oslanjaju na digitalne medije kao igračke za djecu (Nurdiantami i Agil, 2020).

Sve više djece provodi svoje slobodno vrijeme gledajući televiziju, igrajući videoigre ili koristeći internet. Često roditelji to podržavaju jer se osjećaju manje zabrinuto znajući gdje im je dijete. Većina roditelja ne postavlja ograničenja za vrijeme provedeno pred ekranom. No, prekomjerno gledanje televizije bez nadzora roditelja udaljava djecu od njih i postaje neka vrsta skrivenog odgojitelja. Mnogi odgojni standardi se narušavaju, a djeca su izložena sadržajima koji nisu primjereni za njihovu dob. Vizualizacija nasilja koju djeca mogu vidjeti, kako u stvarnom životu, tako i na ekranu, utječe na njihovo shvaćanje agresivnog ponašanja. Odgovornost za odgoj djeteta u vezi s gledanjem televizije trebaju dijeliti obitelj, obrazovne institucije i društvo (Šenderović, 2012).

Računala su postala uobičajeni alat u našim domovima, stoga bi roditelji trebali biti svjesni svih rizika povezanih s njihovom upotrebom kod djece. U funkcionalnim obiteljima računala se smatraju kreativnim igračkama koje pružaju zabavu djetetu, ali i pristup informacijama te nužnu pomoć u učenju i radu. Korisno je postaviti jasna pravila korištenja računala koja bi djeca trebala poštivati od samog početka. Svijet računala može imati pozitivan obrazovni utjecaj na djecu i ne možemo im zabraniti pristup ili ga ignorirati. Poželjno je istraživati ga i provoditi slobodno vrijeme za računalom s djecom. Ipak, računalo ne može zamijeniti komunikaciju “licem u lice” i

prave obiteljske odnose, stoga bi roditelji trebali znati o aktivnostima na računalu kojima se njihova djeca bave (Žumárová, 2015).

Žumárová (2015) sažela je neke preporuke za roditelje u vezi rada s računalima:

- pažljivo odabrati računalne igre za djecu, informirati se o ponudi i poštovati djetetove želje
- pratiti koliko dijete provodi vremena za računalom i ponuditi alternativne aktivnosti poput izlazaka, sporta ili drugih hobija
- raditi na računalu s djetetom, zainteresirati se za njegove računalne aktivnosti i ljude s kojima komunicira
- zahtijevati konkretne rezultate rada s računalom, pomoći djetetu u traženju i obradi informacija.
- postaviti vremenska ograničenja koja ograničavaju korištenje računala
- ne koristiti računalo kao nagradu ili kaznu.

Neosporno je da mediji mogu imati i pozitivnu ulogu u kvalitetnom provođenju slobodnog vremena djece. Međutim, mediji bi trebali voditi više računa o tome što prezentiraju mlađoj publici jer nisu uvijek nositelji pozitivnih utjecaja, posebno u odnosu na mlade. Ovo, uz nekontrolirano i neprimjereno korištenje takvog slobodnog vremena, može dovesti do dehumanizacije društvenih odnosa. Dakle, kako bi se osiguralo kvalitetno provođenje slobodnog vremena djece, ključna briga ostaje obitelji i obrazovnim institucijama (Šenderović, 2012).

5. ISTRAŽIVAČKI DIO

U istraživačkom dijelu ovog rada detaljno će se prikazati rezultati dobiveni kroz analizu i interpretaciju prikupljenih odgovora tijekom istraživanja o slobodnom vremenu predškolske djece.

5.1. Metodologija istraživanja

Cilj istraživanja:

Istraživanje ima za cilj analizirati stavove, prakse i navike roditelja predškolske djece (u dobi 3-6 godina) s područja Zagreba i Velike Gorice u vezi sa slobodnim vremenom njihove djece izvan vrtića ili škole.

Hipoteze:

- H1: Postoji visoka svijest roditelja o važnosti slobodnog vremena u razvoju djeteta.
- H2: Postoji varijacija u pristupima roditelja u poticanju kreativnosti, socijalizacije i korištenja tehnologije kod djece.
- H3: Informiranost roditelja o aktivnostima u vrtiću varira, što može utjecati na podršku i angažman roditelja u djetetovim aktivnostima izvan vrtića.
- H4: Roditeljska podrška kreativnosti i informiranost o sadržajima slobodnog vremena imaju utjecaj na djetetov razvoj.

Predmet istraživanja:

Predmet istraživanja su navike, stavovi i prakse roditelja djece predškolske dobi u vezi s aktivnostima njihove djece izvan vrtića ili škole.

Metoda istraživanja:

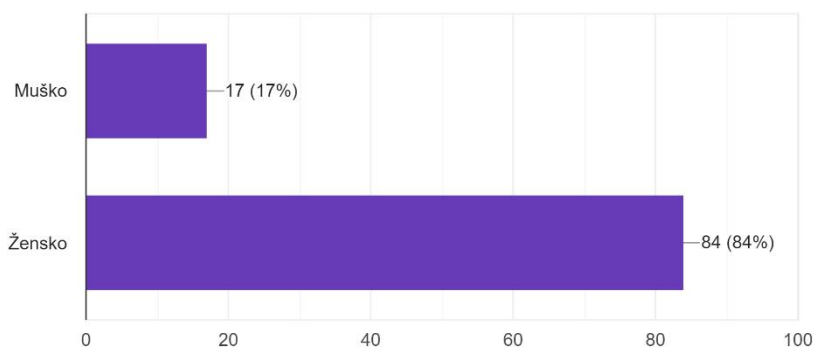
Korišten je strukturirani upitnik putem Google Formsa kako bi se prikupili odgovori roditelja. Uključeno je 100 roditelja s područja Zagreba i Velike Gorice. Anketa je distribuirana putem društvenih mreža, e-maila i online grupa koje okupljaju roditelje. Anketa je bila dostupna za ispunjavanje unutar određenog razdoblja radi prikupljanja adekvatnog broja odgovora. Rezultati su obrađeni izradom grafičkih prikaza za pojedina pitanja. Analiza je uključivala obrazloženja za svaki odgovor kako bi se interpretirali rezultati. Osigurana je anonimnost i zaštita podataka sudionika. Sudjelovanje je bilo dobrovoljno, a ispitanici su bili informirani o svrsi istraživanja.

Ova metodologija osigurala je prikupljanje relevantnih informacija o slobodnom vremenu djece kroz jasno postavljene hipoteze, cilj i odgovarajuće metode prikupljanja podataka te analize. Rezultati istraživanja imaju potencijal pružiti važne uvide o ulozi roditelja u podršci djetetovom razvoju tijekom slobodnog vremena.

5.2. Analiza rezultata

Podaci sa Slike 1. odnose se na spol roditelja predškolske djece koji su sudjelovali u istraživanju o slobodnom vremenu djece u Zagrebu i Velikoj Gorici. Većina sudionika ženskog je spola (84 %), dok manji postotak čini muška populacija (17 %).

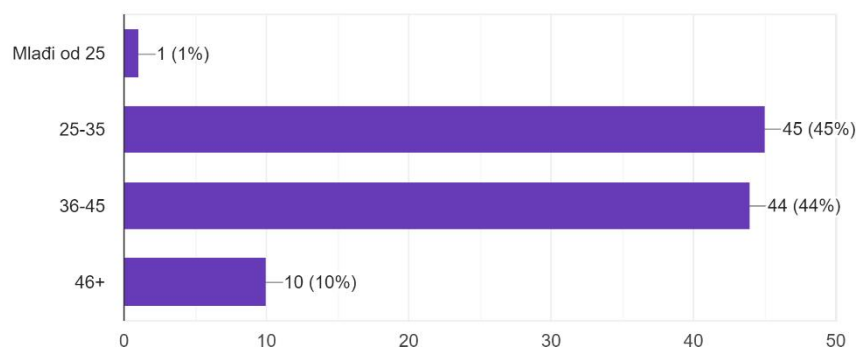
Slika 1. Spol ispitanika

Izvor: Rezultati istraživanja

Najveći postotak sudionika (45 %) pripada dobnoj skupini od 25 do 35 godina, dok je gotovo jednak postotak (44 %) sudionika u dobnom rasponu od 36 do 45 godina. Manji postotak od 10 %, čine sudionici koji su stariji od 46 godina. Ovo ukazuje na relativno ravnomjernu distribuciju sudionika istraživanja unutar dobne skale od 25 do 45 godina, dok je starija dobna skupina manje zastupljena (Slika 2.).

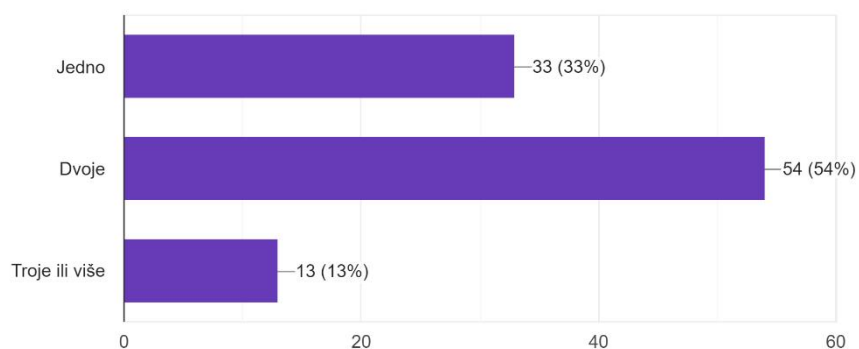
Slika 2. Dob

Izvor: Rezultati istraživanja

Najveći postotak roditelja (54 %) ima dvoje djece, dok trećina (33 %) ima jedno dijete. Manji postotak (13 %) čine roditelji koji imaju troje ili više djece (Slika 3). Ovi rezultati sugeriraju da je većina sudionika istraživanja roditelj dvoje djece, dok je manji broj roditelja s većim brojem djece ili samo s jednim djetetom.

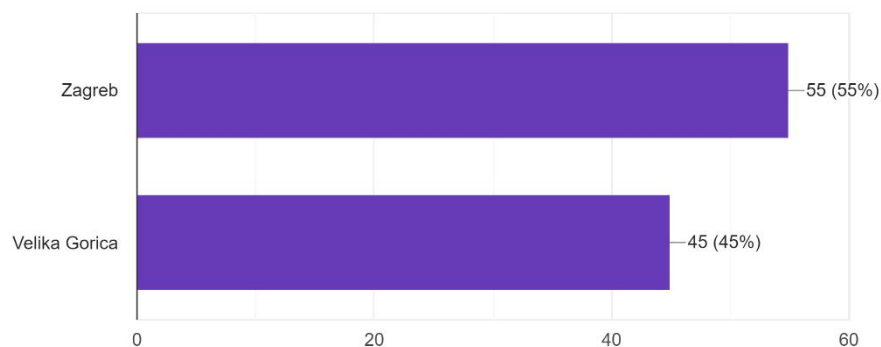
Slika 3. Broj djece

Izvor: Rezultati istraživanja

Oko polovice sudionika istraživanja dolazi iz Zagreba, dok druga polovica dolazi iz Velike Gorice (Slika 4.). Ovi rezultati pokazuju prilično ravnomjernu raspodjelu sudionika između ove dvije općine, što može biti značajno s obzirom na specifičnosti i razlike u urbanom okruženju Zagreba i manje gradske sredine kao što je Velika Gorica.

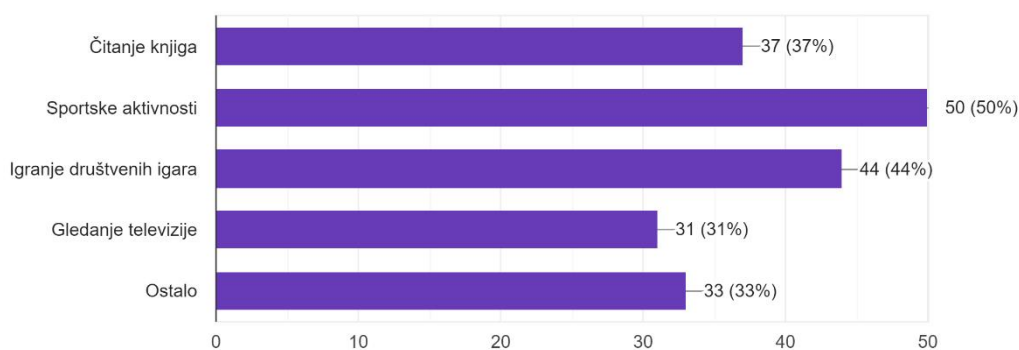
Slika 4. Općina

Izvor: Rezultati istraživanja

Odgovori roditelja o načinima provođenja slobodnog vremena s njihovom predškolskom djecom u Zagrebu i Velikoj Gorici pokazuju raznolikost aktivnosti (Slika 5.). Sportske aktivnosti su najpopularnije (50 %), potičući zdrav život i interakciju kroz tjelesnu aktivnost. Igranje društvenih igara (44 %) naglašava socijalizaciju i suradnju, potičući razvoj vještina komunikacije. Čitanje knjiga (37 %) ima značajnu ulogu u poticanju jezičnih i kognitivnih sposobnosti djece. Gledanje televizije (31 %) ima svoje mjesto, no važno je osigurati ravnotežu s aktivnostima koje potiču aktivno sudjelovanje djeteta. Kategorija “ostalo” (33 %) obuhvaća raznolike aktivnosti poput kreativnih zadataka, izleta ili eksperimentalnih igara, što ukazuje na različite pristupe slobodnom vremenu djeteta koji nisu obuhvaćeni prethodno navedenim kategorijama. Ova raznolikost u aktivnostima koje roditelji preferiraju pokazuje važnost uravnoteženog pristupa u poticanju razvoja djece, uključujući tjelesne, intelektualne, socijalne i kreativne aspekte.

Slika 5. Način provođenja slobodnog vremena s djetetom

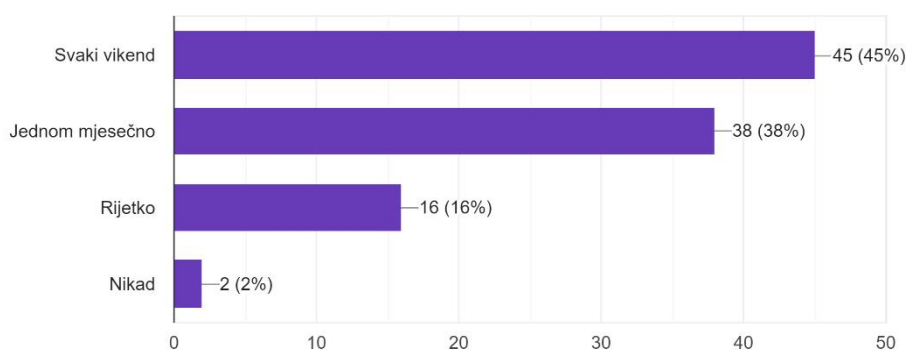

Izvor: Rezultati istraživanja

Odgovori roditelja na pitanje o učestalosti organiziranja izleta ili aktivnosti izvan kuće za njihovu predškolsku djecu tijekom vikenda pružaju značajne uvide (Slika 6.). Veliki postotak roditelja (45 %) redovito organizira aktivnosti ili izlete za svoju djecu tijekom vikenda. Ovo pokazuje predanost obogaćivanju slobodnog vremena djeteta kroz različite vanjske aktivnosti ili izlete, što može biti od ključne važnosti za razvoj djeteta i njihovo iskustvo svijeta oko sebe. Značajan broj roditelja organizira aktivnosti ili izlete izvan kuće za svoje dijete jednom mjesečno (38 %). Iako malo manji postotak od onih koji to čine svaki vikend, i ova skupina roditelja pokazuje kontinuiranu skrb o aktivnostima i iskustvima koja pružaju svojoj djeci. Manji postotak roditelja (16 %) organizira izlete ili aktivnosti za svoje dijete rijetko. Razlozi za ovo mogu varirati, uključujući ograničenja vremena ili financijske resurse, no ova skupina ipak pokazuje interes za povremene aktivnosti izvan kuće. Mala manjina roditelja (2 %) nikada ne organizira izlete ili aktivnosti izvan kuće za svoje dijete tijekom vikenda. Razlozi za ovo mogu biti raznoliki, ali ovaj postotak je relativno mali u ovom istraživanju.

Ovi rezultati ukazuju na različite pristupe među roditeljima u organiziranju vanjskih aktivnosti ili izleta za svoju djecu tijekom vikenda, pri čemu većina pokazuje angažman kroz redovite ili periodične aktivnosti izvan doma.

Slika 6. Učestalost organiziranja izleta ili aktivnosti izvan kuće

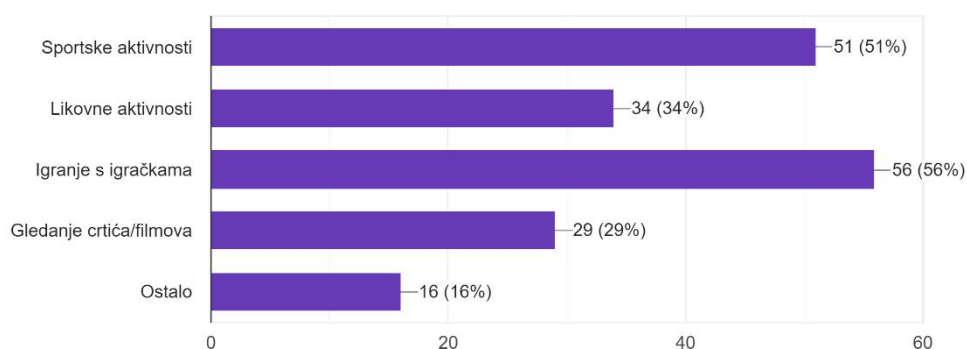
Izvor: Rezultati istraživanja

Odgovori roditelja o preferiranim aktivnostima njihove predškolske djece tijekom slobodnog vremena pružaju uvid u njihove interese i sklonosti (Slika 7.). Igranje s igračkama (56 %) je najpopularnija aktivnost među predškolskom djecom prema odgovorima roditelja. Igranje s igračkama ima ključnu ulogu u razvoju djece, potičući kreativnost, socijalne vještine i maštovito razmišljanje. Visok postotak djece preferira sportske aktivnosti (51 %). Ovo je iznimno korisno za razvoj tjelesnih sposobnosti, koordinacije i zdravih navika kod djece od najranije dobi. Likovne aktivnosti (34 %) imaju značajnu popularnost među djecom. Likovne aktivnosti potiču kreativnost, fine motoričke sposobnosti i omogućuju djetetu da izrazi svoje misli i osjećaje na kreativan način. Iako manji postotak (29 %), gledanje crtića ili filmova također je popularna aktivnost među djecom. Važno je pravilno upravljati vremenom provedenim pred ekranom, ali ova aktivnost također može imati svoje prednosti u smislu zabave i edukacije. Kategorija “ostalo” (16 %) obuhvaća različite aktivnosti koje nisu navedene, što može ukazivati na raznolikost interesa među djecom ili na aktivnosti koje su manje uobičajene, poput glazbene edukacije ili istraživanja prirode.

Ova raznolikost u preferiranim aktivnostima djece ukazuje na važnost prilagođavanja i podržavanja različitih interesa i potreba svakog djeteta. Kroz igru, sport, umjetnost

ili raznolike druge aktivnosti, djeca razvijaju svoje sposobnosti i interese te stječu različita iskustva koja im pomažu u razvoju i rastu.

Slika 7. Aktivnosti koje dijete najviše preferira tijekom slobodnog vremena

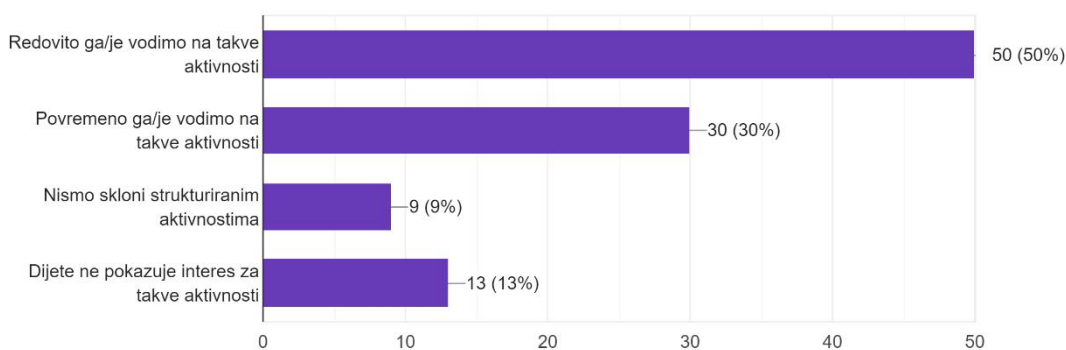
Izvor: Rezultati istraživanja

Odgovori roditelja na pitanje o stavu prema strukturiranim aktivnostima za njihovu predškolsku djecu izvan vrtića/škole pružaju uvid u njihov pristup organiziranim aktivnostima (Slika 8.). Polovica roditelja (50 %) redovito vodi svoju djecu na strukturirane aktivnosti poput glazbe, plesa ili sporta. Ovo ukazuje na angažman roditelja u poticanju dodatnih aktivnosti izvan škole/vrtića koje doprinose razvoju djeteta. Značajan broj roditelja (30 %) povremeno vodi svoju djecu na takve aktivnosti. Iako ne redovito, i dalje postoji interes za omogućavanjem djetetu prilika za sudjelovanje u strukturiranim aktivnostima. Manji postotak roditelja (9 %) izražava opredjeljenje da nisu skloni organiziranim aktivnostima izvan vrtića/škole. Razlozi za ovo mogu biti raznoliki, uključujući nedostatak interesa ili prioritiziranje drugih aspekata djetetova razvoja. Manja skupina roditelja (13 %) navodi da njihova djeca ne pokazuju interes za strukturirane aktivnosti. Iako roditelji mogu poticati ove aktivnosti, interes djeteta može biti ključan faktor u njihovom sudjelovanju.

Ovi odgovori ukazuju na različite pristupe među roditeljima u omogućavanju djece da sudjeluju u strukturiranim aktivnostima izvan vrtića/škole. Dok većina roditelja podupire ove aktivnosti redovito ili povremeno, manji postotak preferira ili zbog

nedostatka interesa djeteta ili vlastitih preferencija ne sudjeluje u takvim aktivnostima.

Slika 8. Odnos prema strukturiranim aktivnostima za dijete izvan vrtića/škole (glazba, ples, sport)

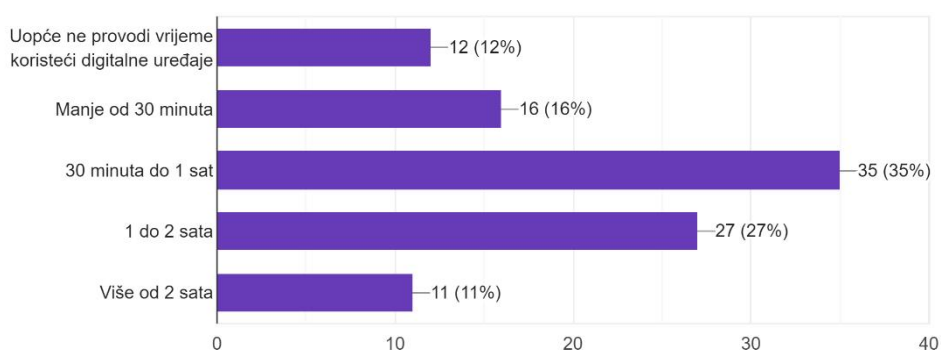
Izvor: Rezultati istraživanja

Odgovori roditelja o vremenu koje njihova predškolska djeca provode koristeći digitalne uređaje tijekom dana daju uvid u upotrebu te tehnologije u toj dobnoj skupini (Slika 9.). Manji postotak (12 %) roditelja navodi da njihova djeca uopće ne koriste digitalne uređaje tijekom dana. To može ukazivati na strožu kontrolu ili svjesnu odluku roditelja da ograniče ili potpuno izbjegnu korištenje te tehnologije. Oko 16 % roditelja označava da njihova djeca koriste digitalne uređaje manje od pola sata tijekom dana. To može biti rezultat svjesne kontrole ili ograničavanja vremena provedenog na digitalnim uređajima. Veći postotak roditelja (35 %) navodi da njihova djeca koriste digitalne uređaje između pola sata i jednog sata dnevno. Ovo može biti umjereno korištenje tehnologije u svrhu zabave ili obrazovanja. Značajan postotak roditelja (27 %) dopušta svojoj djeci korištenje digitalnih uređaja između jednog i dva sata dnevno. Ovo može biti više od umjerenog vremena provedenog na digitalnim uređajima, a više se može koristiti za razne svrhe. Manji postotak roditelja (11 %) dopušta duže vrijeme korištenja digitalnih uređaja, više od dva sata dnevno. Ovo može ukazivati na veću slobodu u korištenju tehnologije ili na specifične

potrebe djeteta, ali isto tako može biti potencijalno zabrinjavajuće ako se prekoračuje preporučeno vrijeme.

Ovi odgovori prikazuju raznolikost pristupa roditelja prema korištenju digitalnih uređaja kod predškolske djece, od ograničenog ili nikakvog korištenja do dopuštanja više vremena za takve aktivnosti. Važno je osigurati ravnotežu između korištenja tehnologije i drugih aktivnosti radi optimalnog razvoja djeteta.

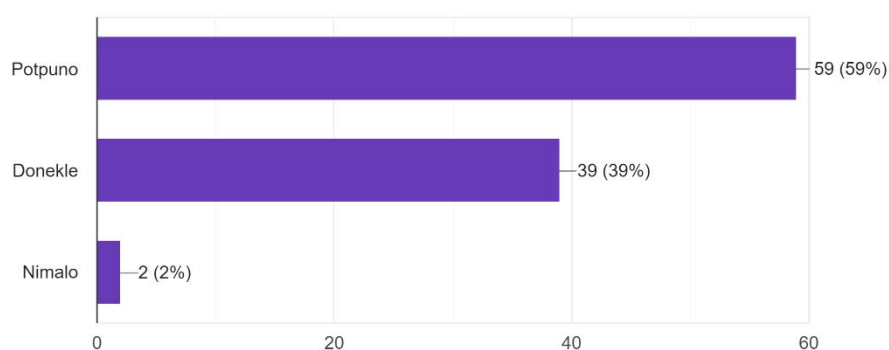
Slika 9. Vrijeme koje dijete provodi koristeći digitalne uređaje tijekom dana

Izvor: Rezultati istraživanja

Većina roditelja (59 %) izražava potpunu svjesnost o aktivnostima koje njihova djeca provode tijekom slobodnog vremena u vrtiću. To ukazuje na visoku razinu informiranosti roditelja o aktivnostima i programima koje vrtić pruža te njihovom zanimanju za djetetovo iskustvo. Dodatnih 39 % roditelja izražava donekle svijest o tim aktivnostima, što može ukazivati na dio informacija koje su im dostupne ili na općenitu ideju o vrtićkom okruženju. Izrazito mali postotak (2 %) roditelja ne osjeća nikakvu svjesnost o aktivnostima koje se odvijaju tijekom slobodnog vremena u vrtiću, što može biti rezultat nedostatka komunikacije ili informacija koje su im dostupne od strane vrtića. Ovakvi rezultati mogu biti ključni za roditeljsko sudjelovanje i podršku u aktivnostima djeteta izvan kuće te mogu potaknuti bolju suradnju između roditelja i vrtića kako bi se osiguralo optimalno iskustvo djeteta u vrtiću (Slika 10.).

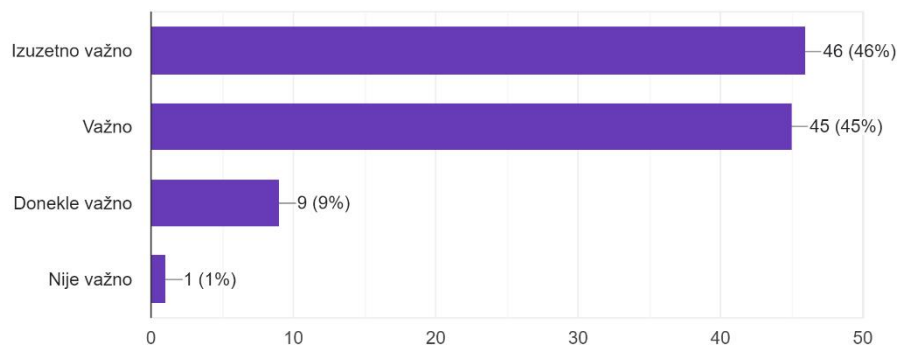
Slika 10. Upoznatost roditelja o aktivnostima koje njihovo dijete provodi u vrtiću

Izvor: Rezultati istraživanja

Rezultati odgovora na sljedeće pitanje ukazuju na visoku važnost druženja djeteta s vršnjacima izvan vrtića među roditeljima (Slika 11.). Većina roditelja (46 %) ističe da je izuzetno važno da njihovo dijete ima priliku za druženje s vršnjacima izvan vrtića. Osim toga, značajan postotak (45 %) roditelja ističe da je to važan aspekt djetetova razvoja. Manji postotak roditelja (9 %) smatra da je druženje s vršnjacima izvan vrtića donekle važno, dok je samo 1 % roditelja izrazilo mišljenje da to nije važno. Ovi rezultati naglašavaju općenitu svijest roditelja o važnosti socijalizacije djeteta, što može biti ključno za razvoj socijalnih vještina, empatije i samopouzdanja kod djece.

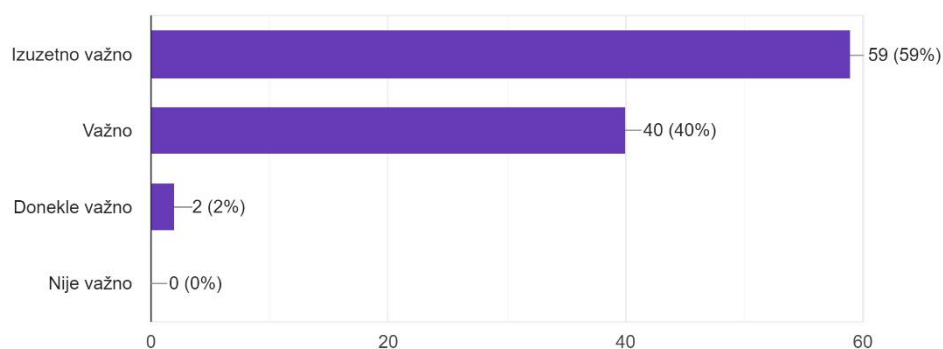
Slika 11. Važnost druženja djeteta s vršnjacima

Izvor: Rezultati istraživanja

Roditelji snažno naglašavaju značaj slobodnog vremena u razvoju njihovog djeteta. Velika većina, njih 59 %, ističe da je slobodno vrijeme izuzetno važno za razvoj njihovog djeteta. Također, značajan postotak od 40 % roditelja smatra slobodno vrijeme važnim aspektom u djetetovom razvoju. Izrazito mali postotak, samo 2 %, izražava da je slobodno vrijeme donekle važno, dok nijedan od roditelja nije ocijenio da slobodno vrijeme nije važno za razvoj djeteta (Slika 12.). Ovo snažno naglašavanje važnosti slobodnog vremena implicira prepoznavanje njegove uloge u poticanju kreativnosti, samostalnosti, socijalizacije i cjelokupnog razvoja djece. Slobodno vrijeme omogućava djeci da istraže, uče kroz igru i razvijaju vlastite interese, što je ključno za holistički razvoj svakog djeteta.

Slika 12. Značaj slobodnog vremena u razvoju djeteta

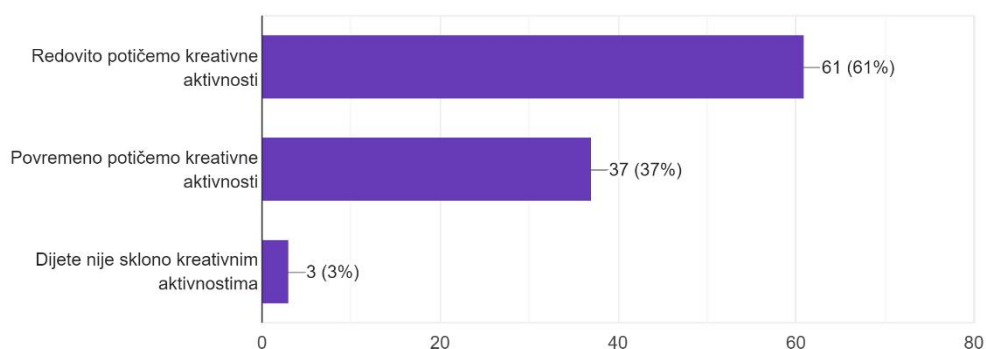

Izvor: Rezultati istraživanja

Većina roditelja (61 %) redovito potiče kreativne aktivnosti kod svoje djece tijekom slobodnog vremena. Ovo ukazuje na kontinuirani angažman roditelja u poticanju kreativnosti kod djeteta kroz različite aktivnosti. Značajan postotak roditelja (37 %) izražava da je slobodno vrijeme donekle važno, dok nijedan od roditelja nije ocijenio da slobodno vrijeme nije važno za razvoj djeteta.

povremeno potiče kreativne aktivnosti, što može ukazivati na raznolikost pristupa ili na situacijsko poticanje kreativnosti ovisno o vremenu i resursima. Samo mali postotak roditelja (3 %) izražava da njihovo dijete nije sklono kreativnim aktivnostima, što može biti rezultat djetetovih interesa ili potreba te može zahtijevati različite metode poticanja kreativnosti. Ovi rezultati pokazuju visok stupanj svijesti i aktivnog sudjelovanja roditelja u poticanju kreativnosti kod djece tijekom slobodnog vremena, što može imati pozitivan utjecaj na razvoj djetetovih kreativnih vještina i sposobnosti (Slika 13.).

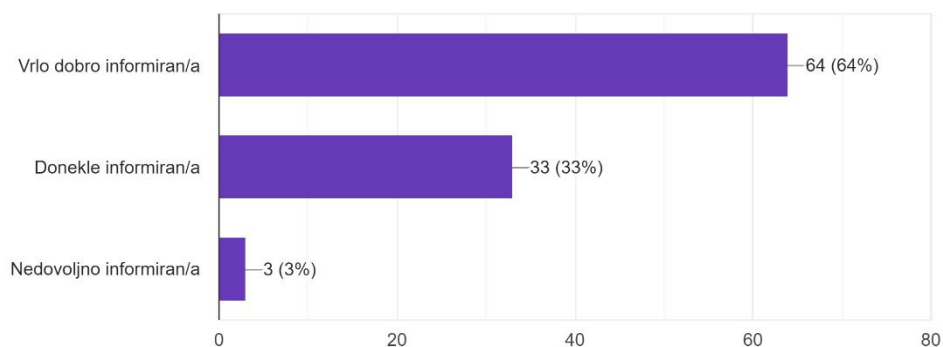
Slika 13. Uloga roditelja u poticanju kreativnosti djeteta tijekom slobodnog vremena

Izvor: Rezultati istraživanja

Rezultati pokazuju visok stupanj informiranosti roditelja o sadržajima i aktivnostima koji bi bili korisni za uključivanje u slobodno vrijeme njihovog djeteta (Slika 14.). Velika većina roditelja (64 %) ocjenjuje svoje znanje kao vrlo dobro informirano o tim sadržajima i aktivnostima. Značajan postotak (33 %) roditelja osjeća se donekle informirano, što može ukazivati na potrebu za dodatnim resursima ili informacijama kako bi proširili svoje znanje o aktivnostima koje bi bile korisne za slobodno vrijeme djeteta. Izrazito mali postotak roditelja (3 %) osjeća da su nedovoljno informirani o tim sadržajima i aktivnostima. Ovi rezultati naglašavaju općenito visoku razinu informiranosti roditelja, ali i pokazuju potrebu za kontinuiranim pristupom resursima i informacijama kako bi podržali raznoliko i obogaćeno slobodno vrijeme svoje djece.

Slika 14. Ocjena znanja roditelja o sadržajima i aktivnostima koje bi bilo korisno uključiti u slobodno vrijeme za njihovo dijete

Izvor: Rezultati istraživanja

Osim deskriptivne statistike, u radu je obrađena inferencijalna statistika za postavljene hipoteze. Po pitanju prve hipoteze: H1: Postoji visoka svijest roditelja o važnosti slobodnog vremena u razvoju djeteta. Slijedi Prikaz rezultata istraživanja u Tablici 1., Tablici 2. i Tablici 3.

Tablica 1. Hi-kvadrat test za prvu hipotezu (opažene i očekivane frekvencije)

Roditelj * Kako biste ocijenili značaj slobodnog vremena u razvoju vašeg djeteta?					
			Važnost slobodnog vremena u razvoju vašeg djeteta?		Ukupno
			Izuzetno važno	Važno	
RODITELJI	Muško	Opažene frekvencije	10	6	16
		Očekivane frekvencije	9,6	6,4	16,0
	Žensko	Opažene frekvencije	48	33	81
		Očekivane frekvencije	48,4	32,6	81,0
Ukupno		Opažene frekvencije	58	39	97
		Očekivane frekvencije	58,0	39,0	97,0

Tablica 2. Hi kvadrat.

Hi – kvadrat test					
	Pokazatelji testa	Stupnjevi slobode	Asimptomatska značajnost (dvostrana)	Točna značajnost	Točna značajnost
Pearson hi kvadrat	0,058 ^a	1	0,809		
Kontinuitet korekcija ^b	0,000	1	1,000		
Omjer vjerojatnosti	0,059	1	0,808		
Fisher Test				1,000	0,520
Linearno povezivanje	0,058	1	0,810		
Broj ispitanika	97				
a. 0 ćelija (0.0 %) ima očekivane frekvencije manje od 5. Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa je 6.43.					

Tablica 3. Simetrijske mjere

Simetrijske mjere.			
		Vrijednost	Približna značajnost
Nominalno	Phi	.025	.809
	Cramer Test	.025	.809
Broj ispitanika		9	

Na temelju izračuna hi-kvadrata, prva hipoteza je potvrđena ($\chi^2=0.058$, $df=1$, $p=0,008$). Moguće je tvrditi da roditelji (značajno više majke) izražavaju veću važnost slobodnog vremena u razvoju djeteta. Također, u ukupnom, roditelji su ocijenili važnost slobodnog vremena kao izuzetno važno (58,0) u odnosu na drugu kategoriju - važno (39,0). Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa je 6.43. Pokazatelji povezanosti (Cramer's V) pokazuje da postoji statistički značajna i umjerena povezanost između kategorije.

U analizi druge postavljene H2: Postoji varijacija u pristupima roditelja u poticanju kreativnosti, socijalizacije i korištenja tehnologije kod djece, pri čemu slijedi prikaz rezultata dobivenih rezultata istraživanja u tablici 4.

Tablica 4. Hi-kvadrat test za drugu postavljenu hipotezu

Hi kvadrat test	Socijalizacija	Korištenje tehnologije	Poticanje kreativnosti
Pearson hi kvadrat	1,643 ^a	2,431 ^a	1,618
Omjer vjerojatnosti	1,733	2,433	1,977
Linearno povezivanje	0,075	0,018	1,569
Stupnjevi slobode	3	4	2
Asimptomatska značajnost	0,650	0,065	0,445
Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa	1,39	1,70	0,32

Na temelju Tablice 4., uviđa se: postoje varijacije u pristupima roditelja u poticanju kreativnosti, socijalizacije i korištenja tehnologije kod djece. Najveće varijacije su po pitanju korištenja tehnologije ($\chi^2=2,431$, $df=4$, $p=0,004$). Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa za korištenje digitalne tehnologije iznosi 1,70 u odnosu na minimalnu vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa za socijalizaciju (1,39) i poticanje kreativnosti (0,32) Pearson hi-kvadrat za kategoriju socijalizacija iznosi ($\chi^2=1,643$, $df=3$ $p=0,006$), dok Pearson hi-kvadrat za poticanje kreativnosti iznosi ($\chi^2=1,618$, $df=2$, $p=0,004$). Prema dobivenim rezultatima, druga hipoteza je pozitivno potvrđena, s tim da je uočena najveća varijacija kod korištenja tehnologije. U analizi treće postavljene hipoteze H3: Informiranost roditelja o aktivnostima u vrtiću varira, što može utjecati na podršku i angažman roditelja u djetetovim aktivnostima izvan vrtića, slijedi prikaz dobivenih rezultate istraživanja prema Tablici 5.

Tablica 5. Dobiveni i očekivani izračun za treću hipotezu

Roditelj: * Informiranost o aktivnostima u vrtiću						
			AKTIVNOSTI U VRTIĆU			Ukupno
			Vrlo dobro informiran/a	Donekle informiran/a	Nedovoljno informiran/a	
Roditelj	muško	Opažene frekvencije	11	6	0	17
		Očekivane frekvencije	10.9	5.6	.5	17.0
	žensko	Opažene frekvencije	53	27	3	83
		Očekivane frekvencije	53.1	27,4	2.5	83.0
Ukupno		Opažene frekvencije	64	33	3	100
		Očekivane frekvencije	64.0	33.0	2.0	100.0

Tablica 6. Hi kvadrat za treću hipotezu

Hi-kvadrat			
	Pokazatelji testa	Stupnjevi slobode	Približna značajnost (dvosmjerno)
Pearson hi kvadrat	.649 ^a	2	.723
Omjer vjerojatnosti	1,152	2	.562
Linearno povezivanje	.024	1	.760
Broj ispitanika	100		
a. 0 ćelija (33,3 %) ima očekivanu frekvenciju manju od 5. Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa je 0,51.			

Tablica 7. Simetrijske mjere za treću hipotezu

Simetrijske mjere			
		Vrijednosne	Približna značajnost
Nominalni	Phi	0,081	0,723
	Cramer Test	0,081	0,723
Broj ispitanika		100	

Na temelju dobivenih rezultata istraživanja za treću hipotezu (Tablica 5., Tablica 6. i Tablica 7.), uočava se da informiranost roditelja o aktivnostima u vrtiću varira, a na temelju čega mijenja način podrške i angažman roditelja, odnosno roditelji ne žele ponavljati aktivnosti koje je njihovo dijete iskusilo u vrtiću ($\chi^2=0,649$, $df=2$ $p=0,000$), dok je minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa 0,51. Također, uočava se da je veća varijacija informiranost kod ženskih roditelja. Pokazatelji povezanosti (Cramer's V) pokazuje da postoji statistički značajna i umjerena povezanost između kategorije.

Tablica 8. Četvrta hipoteza

Hi kvadrat test	Roditelj*podrška kreativnosti	Roditelj* Informiranost o sadržajima slobodnog vremena imaju utjecaj na djetetov razvoj.
Pearson hi kvadrat	1.618 ^a	18.816 ^a
Omjer vjerojatnosti	1.977	19.901
Linearno povezivanje	0,075	0,018
Stupnjevi slobode	2	16
Asimptomatska značajnost	0,372	0,278
Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa	0,32	0,17

Na temelju Tablice 8. uviđa se: postoji roditeljska podrška kreativnosti i informiranost o sadržajima slobodnog vremena te iste imaju utjecaj na djetetov razvoj. Najveća roditeljska podrška kreativnosti odnosi se na likovne aktivnosti za koje su roditelji imaju uvid da vole najviše likovne aktivnosti za koje se veći postotak roditelja izjasnio.

Pearson hi-kvadrat za kategoriju podrška kreativnosti iznosi ($\chi^2=1,618$, $df=2$ $p=0,001$), dok Pearson hi-kvadrat za informiranost o sadržajima a koje imaju utjecaj na djetetov razvoj ($\chi^2=18.816$ $df=16$, $p=0,001$). Stupnjevi slobode između dvije kategorije su značajno različite što ukazuje na veliku različitost u sadržajima

aktivnosti koje imaju utjecaj na djetetov razvoj, počevši od likovnih aktivnosti koje su najučestalije do igranja s igračkama i gledanja crtića u nešto manjoj mjeri. Minimalna vrijednost očekivanih frekvencija provedenog testa je za podrška kreativnosti je 0,32, dok je za informiranost o sadržajima 0,17 čime se uviđa da roditelji nastoje djetetu ponuditi što više sadržaja kako bi time potakli djetetov razvoj. Prema dobivenim rezultatima, četvrta hipoteza je pozitivno potvrđena.

5.3. Implikacije i preporuke

Ovo istraživanje o slobodnom vremenu djece predškolske dobi u Zagrebu i Velikoj Gorici pružilo je dragocjen uvid u navike, stavove i prakse roditelja u pogledu aktivnosti njihove djece izvan vrtića ili škole. Analizirajući širok spektar pitanja koja su obuhvatila odnos prema slobodnom vremenu, kreativnosti, korištenju tehnologije, socijalnim interakcijama te informiranosti roditelja o aktivnostima, mogu se istaknuti ključne implikacije i preporuke za daljnja istraživanja, ali i za praksu odgoja i obrazovanja.

Implikacije istraživanja:

1. Visoka svjesnost o važnosti slobodnog vremena: Izrazito velik postotak roditelja prepoznaje iznimnu važnost slobodnog vremena za razvoj djeteta. Ovo ukazuje na potrebu daljnjeg istraživanja i promocije praksi koje podržavaju slobodno vrijeme kao ključan element u djetetovom razvoju.
2. Raznolikost u pristupima aktivnostima: Raznolikost pristupa roditelja u poticanju kreativnosti, socijalizacije, korištenja tehnologije i sudjelovanja u strukturiranim aktivnostima predstavlja priliku za daljnja istraživanja o utjecaju ovih raznolikosti na djetetov razvoj.
3. Komunikacija između roditelja i vrtića: Iako većina roditelja ima informacije o aktivnostima u vrtiću, postoje roditelji koji su manje informirani. Ovo ukazuje na potrebu za jačanjem komunikacije između roditelja i vrtića kako bi se osiguralo bolje razumijevanje i podrška za aktivnosti koje se provode u vrtiću.
4. Poticanje kreativnosti: Velika većina roditelja aktivno potiče kreativne aktivnosti kod svoje djece. To naglašava važnost podrške roditelja u razvoju kreativnih vještina djece te ukazuje na potencijal za razvoj programa i resursa koji bi podržali ovaj aspekt odgoja.

Preporuke za buduća istraživanja:

1. Utjecaj različitih aktivnosti na djetetov razvoj: Istraživanje utjecaja različitih aktivnosti na djetetov razvoj može pružiti detaljniji uvid u to kako specifične aktivnosti utječu na socijalne, kognitivne i emocionalne aspekte djeteta.
2. Dublje istraživanje o utjecaju tehnologije: S obzirom na sveprisutnost tehnologije, detaljnije istraživanje o utjecaju vremena provedenog na digitalnim uređajima na djetetov razvoj i zdravlje bilo bi od važnosti.
3. Uloga roditelja u podršci slobodnom vremenu: Istraživanje uloge roditelja u podršci slobodnom vremenu i različitim aktivnostima koje dijete odabire moglo bi pružiti bolje razumijevanje o utjecaju roditeljske podrške na djetetovu samostalnost i razvoj.
4. Komparativna analiza različitih područja: Usporedba rezultata istraživanja u različitim regijama ili područjima mogla bi otkriti kulturne, socijalne i ekonomske čimbenike koji oblikuju pristupe slobodnom vremenu djece.

Praktične preporuke:

1. Edukacija roditelja: Razvijanje programa edukacije za roditelje o važnosti slobodnog vremena i načinima kako podržati različite aspekte djetetova razvoja tijekom slobodnog vremena.
2. Poboljšanje komunikacije između vrtića i roditelja: Razvijanje sustava komunikacije koji omogućuje redovitu razmjenu informacija o aktivnostima u vrtiću kako bi roditelji bili bolje informirani.
3. Podrška raznolikosti aktivnosti: Osiguravanje resursa i programa koji podržavaju raznolikost aktivnosti kako bi se zadovoljile različite potrebe i interesi djece.
4. Promocija ravnoteže između različitih aktivnosti: Edukacija roditelja o važnosti ravnoteže između različitih aktivnosti kako bi se osiguralo holističko iskustvo slobodnog vremena djeteta.

Ova istraživanja nude vrijedan uvid u prakse i stavove roditelja te ukazuju na potrebu za daljnjim istraživanjem i podrškom u razvoju djece tijekom slobodnog vremena. Implementacija preporuka može pomoći u stvaranju okruženja koje potiče holistički razvoj djeteta, pružajući im prilike za raznoliko iskustvo i rast.

6. ZAKLJUČAK

Ovaj rad je detaljno istražio različite aspekte slobodnog vremena predškolske djece, analizirajući njegov koncept, značaj te utjecaj okoline na organizaciju tog vremena. Uspostavljena metodologija istraživanja omogućila je prikupljanje relevantnih podataka od roditelja djece, a analiza rezultata pružila je značajne uvide u ponašanja i stavove roditelja te samog djeteta u vezi s slobodnim vremenom.

Definicija i konceptualizacija slobodnog vremena omogućili su dublje razumijevanje njegove važnosti u razvoju djeteta. Teorijski okviri, poput onih koji su se bavili razvojnim aspektima slobodnog vremena, pružili su širu sliku njegove uloge u kognitivnom, socijalnom i tjelesnom aspektu djetetovog napretka.

Analiza kognitivnog razvoja, socijalizacije te tjelesnog razvoja u kontekstu slobodnog vremena potvrdila je važnost raznolikih aktivnosti za cjelokupan razvoj djeteta. Slobodno vrijeme ima ključnu ulogu u oblikovanju različitih vještina i sposobnosti djeteta.

Uloga obitelji, vrtića, društvenih i kulturnih faktora te tehnologije predstavljaju važan okvir za organizaciju slobodnog vremena djece. Razumijevanje ovog utjecaja ključno je za stvaranje poticajnog okruženja u kojem će se podržavati raznolikost aktivnosti i pravilan razvoj djeteta.

Analiza rezultata istraživanja pokazala je visoku svijest roditelja o važnosti slobodnog vremena te podršku raznolikim aktivnostima. Potvrđene su hipoteze o važnosti slobodnog vremena za razvoj djeteta te utjecaju okoline na organizaciju tog vremena:

Hipoteza 1: Postoji visoka svijest roditelja o važnosti slobodnog vremena u razvoju djeteta. Ova hipoteza je potvrđena. Analiza odgovora roditelja ukazuje na visoku svijest o značaju slobodnog vremena za razvoj djeteta, što se manifestira kroz podršku raznolikim aktivnostima.

Hipoteza 2: Postoji varijacija u pristupima roditelja u poticanju kreativnosti, socijalizacije i korištenja tehnologije kod djece. Ova hipoteza je potvrđena. Raznolikost odgovora roditelja ukazuje na varijacije u pristupima poticanja različitih

aspekata kao što su kreativnost, socijalizacija te upotreba tehnologije kod njihove djece.

Hipoteza 3: Informiranost roditelja o aktivnostima u vrtiću varira, što može utjecati na podršku i angažman roditelja u djetetovim aktivnostima izvan vrtića. Ova hipoteza je djelomično potvrđena. Iako postoji varijacija u informiranosti roditelja o aktivnostima u vrtiću, veza između te informiranosti i podrške angažmanu u aktivnostima izvan vrtića nije jednoznačna.

Hipoteza 4: Roditeljska podrška kreativnosti i informiranost o sadržajima slobodnog vremena imaju utjecaj na djetetov razvoj. Ova hipoteza je potvrđena. Analiza odgovora ukazuje na važnost podrške roditelja u kreativnim aktivnostima i informiranosti o sadržajima slobodnog vremena kao faktora koji imaju pozitivan utjecaj na razvoj djeteta.

Ovi rezultati ukazuju na važnost pružanja podrške roditeljima u organizaciji slobodnog vremena te stvaranju okruženja koje potiče raznolikost aktivnosti. Daljnje istraživanje ove tematike može pridonijeti boljem razumijevanju utjecaja slobodnog vremena na cjelokupni razvoj djeteta. Kroz ovaj rad istaknute su ključne komponente slobodnog vremena djece i važnost pravilne podrške i organizacije toga vremena za optimalan razvoj predškolske djece.

LITERATURA

1. Bistrić, M. (2020). Načini provođenja slobodnoga vremena djece predškolske dobi prije i tijekom prvoga vala bolesti Covid-19 te procjena roditelja o utjecaju novonastale situacije na dijete. *Magistra Iadertina*, 15(2), str. 111-133.
2. Catalano, H. (2018). The Importance of Free Play in Early Childhood and Primary School Education: Critical Analysis for Romania. *Educational Research Applications*, 18(2), str. 1-6.
3. Dunst, C. J., Hamby, D., Snyder, D. (2009). Preschool Children's Emerging Participation in Leisure and Recreation Activities. *World Children's Emerging Participation in Leisure and Recreation Activities*, 51(4), str. 219-228.
4. Davis, J., Taira, D. A., Lim, E., Chen, J. (2023). Socialization, Relaxation, and Leisure across the Day by Social Determinants of Health: Results from the American Time Use Survey, 2014–2016. *Healthcare*, 11(1), str. 1-11.
5. First-Dilić, R. (1974). Socijalizacija u obitelji i slobodno vrijeme. *Revija za sociologiju*, 4(2-3), str. 3-14.
6. Iveković, I. (2020). Participation of Children in Organized Sports Activities During Preschool and Primary School Period: Research Overview. *Croatian Journal of Education*, 22(3), str. 823-863.
7. Janković, M., Berenji, K., Milić, Z., Vujkov, S., Halasi, A. (2018). Inclusion of preschool children into organized activity in leisure time. *EQOL Journal*, 10(2), str. 31-37.
8. Karbowiczek, J., Ordon, U. (2015). Leisure Time of Children at the Preschool and Early-School Ages: Organization and Forms – Pedagogical Reflections. *Edukacija Elementarna*, 35(1), str. 33-46.
9. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
10. Kuther, T. L. (2016). *Lifespan Development: Lives in Context*. Danbury: SAGE.
11. Laidley, T., Conley, D. (2018). The Effects of Active and Passive Leisure on Cognition in Children: Evidence from Exogenous Variation in Weather. *Social Forces*, 97(1), str. 129-156.

12. Meeks, C. B., Mauldin, T. (1990). Children's Time in Structured and Unstructured Leisure Activities. *Family and Economic Issues*, 11(3), str. 257-281.
13. Mendelová, E., Gužíková, L. (2023). Current Parents and Children's Leisure Time. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 10(1), str. 33-48.
14. Nurdiantami, Y., Agil, H. M. (2020). The Use of Technology in Early Childhood Education: A Systematic Review. *Advances in Health Sciences Research*, 30(1), str. 258-261.
15. Pernar, M. (2008). Razvoj percepcije, motorike i kognicije u prvoj i drugoj godini života. *Psihološki razvoj čovjeka*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, str. 57-62.
16. Petrović, J., Dimitrijević, D. (2020). Family Influence on Leisure Time of Schoolchildren. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 12(4), str. 172-188.
17. Rattinger, M. (2018). Odnos slobodnog vremena i kvalitete života srednjoškolaca. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 64(1), str. 43-57.
18. Rauf, A. L. A., Bakar, K. A. (2019). Effects of Play on the Social Development of Preschool Children. *Creative Education*, 10(12), str. 2640-2648.
19. Rončević, A. (2006). Najčešći problemi u vrijeme prilagodbe djece na jaslice i vrtić. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 12(45), str. 27-28.
20. Smolković, I., Orlić, A., Katalinić, V. (2018). *Slobodno vrijeme*. Zagreb: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.
21. Strazdienė, N., Strukčinskienė, B., Rauckienė-Michaelsson, A., Griškonis, S. (2017). Organizing Leisure Time in a Family for Elementary School Children in the Context of Health Education. *Sveikatos mokslai / Health Sciences in Eastern Europe*, 27(5), str. 11-15.
22. Šenderović, A. (2012). Slobodno vrijeme djece i mladih. *Porodično savjetovalište*, 1(1), str. 1-4.
23. Vukić, V. V. (2013). Slobodno vrijeme kao "prostor" razvijanja vrijednosti učenika. *Magistra Iadertina*, 8(1), str. 59-73.

24. Zarotis, G. F., Tokarski, W. (2020). Definition, Concepts and Research about Leisure Time. *International Journal of Inovative Research and Knowledge*, 5(2), str. 139-149.
25. Žumárová, M. (2014). The Influence of Social Environments on Child Development at the Preschool Age. *The International Journal of Early Childhood Learning*, 20(3), str. 11-19.
26. Žumárová, M. (2015). Computers and Children's Leisure Time. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15(176), str. 779-786.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)